

שנה ח'

גליון מס' 378

פרשת צו
ה'תשפ"ג

בית הכנסת לתורה ולתפילה שטפנשט
כולל אברכים לעין - לפני צ'
כולל אברכים להוראה - אחרי צ'
רחוב מורשה'ל 13 בני ברק

תלמוד תורה
"תורת אמת" שטפנשט
עני הלויים
כותב הת"ת

מכנה לשיעור קטנה כלל הסודית
ה'ר"ף 35 אלעד

בית הכנסת
בית שטפנשט - נבנתים
בקרוב הגדול שטפנשט
רחוב רמב"ם 1 נבנתים

כולל אברכים * בית כנסת * מורשה
* מרכז מתורגמים לתלמידים

הכנסת אורחים ואש"ל ברומניה
לקבוצת יהודים - בחוגי מראש
מרחבי קבר האדמו"ר ראשון שטפנשט
רחוב אילובצ'ב 2 שני מאקארי אישי - רומניה

מקוה טהרה
מפעל קנאה דספחה
וקטא דשכחא

עוד וסיוע ולשפוחות ברכות בני
התעום ופגמות השנה

אור מתורה
שיעורי תורה ברחבי הארץ, בסני חיוק
וערבי יהדות לעם שבשדות, בהשתתפות
גדולי המספרים ומכובדי הרבים

הספריה התורנית ומזוואן
להצגת יהדות רומניה
והכר הכתובים שטפנשט

מכון תורה
"תורת אמת - שטפנשט"
להוצאת כתבי רבותי הקדושים
לבית שטפנשט - רחוב רמב"ם רומניה

מפעל האנציקלופדיה
הדומי רומניה
מספריה המגוון ונתן להשיג
במשך המוסדות

אנציקלופדיה מילתית שכללות בית רוזין כ"ח
אבות אמת - שטפנשט
רשפי קודש - רחוב
סגולת מלכים - נסין
על ימיה

היא ענייני בית מילה
ח"ב ענייני התאמה
ח"ג ענייני נישואין ופגות טאין
ילבד ענייני - בדרוכ הלימוד
כחור של משיח - ענייני שטפנשט עתיקים
אלבום עם ענייני דיסקים

יו"ל על ידי מכון
"תורת אמת שטפנשט"
הצטרפו לקבוצת הגליון כל שבוע
ברוא"ל: 6160303@gmail.com
טלפון: 03-579-03
פקס: 03-616-5110

הגמרא
עולה שר' ישמעאל

בן אלישע היה כהן גדול, שהדין הוא שאינו מביא חטאת
בשגגת מעשה בלבה, ואפילו אם שגג גם בהוראה - יש
לו, לכהן גדול, להביא פר הבא על כל המצוות ולא כשבה
או שעירה כשאר חטאות היחיד, ואם כן מדוע כתב
"חטאת שמינה"?

השיבו ה"אמרי אמת" על אתר שלושה תירוצים בזה
אחר זה:

(א) כהן גדול המביא פר הבא על כל המצוות, ושפטור
לגמרי בשגגת מעשה גרידא, אינו כי אם זה שנמשח
בשמן המשחה, אבל ר' ישמעאל בן אלישע חי בבית שני,
ואם כן היה מרובה בגדים בלבה, וקרבתו חטאת, ככל
יחיד.

(ב) משחרב בית המקדש והוצרך לרשום על פנקסו -
לא היה יותר לר' ישמעאל דין כהן גדול, ודומה מצבו
לכהן גדול שעבר מחמת מום וכדומה, שלגביו מצוינו
בראשונים שדינו לגבי קרבנות הוא כדין כהן הדיוט.

באר בשדה

גליון תורני מבית המדרש דקהל שטפנשט • מהנעשה ונשמע במוסדות שטפנשט

באר חפרוה שרים

ילקוט מתורת רבותינו הקדושים זע"א בפרשת השבוע

"לכשיבנה ביהמ"ק אביא חטאת שמינה..."

זאת תורת החטאת (ו. יח)
איתא בחז"ל שרבי ישמעאל קריית ואמר "אני הודיה והטית" וכתב על פנקסו שלכשיבנה חטאת ה"מ"ק הוא חייב להביא חטאת שמינה, בשולי עניין החטאת השמינה שכתב ר' ישמעאל על פנקסו: מסופר כי "כ"ק האדמו"ר ז"ע נפש בשנת תרפ"ו לצרכי בריאותו בעיר המרא קרלסבאד, נישא אליו באחד הימים יהודי למדן וביקש ממנו ביראת הכבוד להאיר את עיניו בקושיא שעלתה בראשו: מדוע כתב ר' ישמעאל בפנקסו שלכשיבנה בית המקדש יביא קרבן חטאת, והרי מן הגמרא (ברכות ז.) עולה שר' ישמעאל

שיעסקו בתורת עולה ועלה להם כאילו הקריבו עולה. וזה מה שהוסיף הכתוב בדרך רמז: "זאת תורת העולה" □ העסק בתורת עולה שיעלה להם כאילו הקריבו עולה, "היא העולה על המזבח כל הלילה עד הבוקר" □ יהיה להם כל זמן הגלות עד הבוקר של הגאולה. והוסיף עוד וביאר ש"על המזבח" כוונתו היא כך: לב האדם נקרא מזבח, כמו שמצינו באגרת הרמב"ם, ובזמן שביט המקדש היה קיים, היתה האש על המזבח, בתוך המזבח. ועתה ליבו של אדם הוא במקום המזבח, ועל כן "אש המזבח תוקד ליבו של האדם. ובתורת כהנים הוסיף: "אף בשעת מסעות", והיינו: אף בעת שישראל בגלות ונוסעים ממסע למסע □ לא תכבה אהבת הקב"ה מליבם! וזה כוונת הכתוב שהראה הקב"ה לאברהם אבינו בברית בין הבתרים: "והנה תנור עשן ולפיד אש אשר עבר בין הגורים" (בראשית טו, יז), ובמדרש שם (עין מדרש שוחר טוב, סוף מזמור נב): "לפיד אש - זה תורה", כי בין הגורים היינו בית בית ראשון לשני וכן בין שני לשלישי, שאין עוד גורים מקרבנות, ואז "לפיד אש", והיינו התורה, שעבר עמהם, הוא במקום הקרבנות.

שבת הגדול ופרשת צו

זאת תורת העולה (ו. יח) הנה בסיום הפרשה הקודמת (ויקרא) 'לאשמה בה' וכאן פותח ב'זאת תורת העולה', ומהו ענין שבת הגדול, אלא ידועה אמרתו של הרה"ק ה'תפארת שלמה' אשר 'לאשמה בה' נוטריקין ל'אל אשר שבת מ'כל המעשים ב'יום השביעי, והנה מיד אחר כך פותח ב'זאת תורת העולה' היינו 'נתעלה וישב על כסא כבודו', כי שבת בחינת תשובה, ואיתא (יומא פ"ו) 'גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד' וזהו ענין שבת הגדול בחינה גדולה תשובה - שבת הגדול, גימט' ב' פעמים שעה היינו שתי שעות אלו (אבות פ"ד) יפה שעה אחת בתשובה ויפה שעה אחת בעולם הבא.

העצה כנגד מחשבות זרות

זאת תורת העולה (ו. יח) איתא בזוה"ק (ח"ג כ"ד) זאת תורת העולה, היא המחשבות הזרות העולות על הלב. והעצה 'על מוקדה', היינו במה שורפין את המחשבות האלו, וזאת על ידי האש קודש של עבודת ה' 'אש אוכלה אש'.

עבודת ה' בהתלהבות פנימית

אש תמיד תוקד על המזבח (ו. יח) פ"א נכנס אחד מחסידי סטרליסק (מאלו שבאו לחסות בצל מרן הריוניצער לאחר הסתלקות רבם הק' מסטרליסק) להיכלו של רבינו הק' הרמ"ז משטפנשט ז"ע וראה כיצד רבינו מתכופף ומחזיר לתנור החורף הגחלים הבורעות שנפלטו מהתנור, וכשראה אותו רבינו אמר להם: **אנו אוהבים אש פנימית ואינו אוהבים אש חיצונית**.

הלומד ב'אהבה וביראה' תורתו פורחת ומגיעה לשמים

זאת תורת העולה, (ו. יח) אמרו רז"ל 'אורייתא בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא, (תיקו"ז י) נמצא שהיראה והאהבה שיש לו לאדם בלומדו תורת ד' הם הכנפיים שמרמים תורתו לעילא, וזהו 'זאת תורת העלה' איזה לימוד התורה רצויה ומקובלת לקדם פני מלכא קדישא 'הוא העלה על מוקדה', היינו תורה שנלמדת בחיות והתלהבות בדחילו ורחימו.

כל העוסק בפרשת עולה כאלו הקריב עולה

זאת תורת העולה היא העולה (ו. יח) כתב הגה"ק רבי שלום תאומים ז"ע אבדק"ק שטפנשט: צל"ד ענין היא העולה' למאי אתא ומאי מרמזת. גם 'כל הלילה עד הבקר', אם לדרשת רז"ל (עין רש"י) להורות על הפסולין שלא יפסלו בלינה, עדיין דברי התורה צריכין ביאור, כי יאמר 'כל הלילה', 'עד הבוקר' למה לי והנכון בעיני שרמזה לנו התורה הקדושה מה שדרש ז"ל (מנחות ק) על 'זאת תורת העולה' להורות שכל העוסק בפרשת עולה כאלו הקריב עולה, ועי"ז שיעור הכתוב עז"ה, 'זאת תורת העולה' היא בעצמה 'העולה על מוקדה על המזבח', כמו כן יהיה העוסק בפרשת עולה כל הלילה ימי הגלות שדומה ללילה שאין בית המקדש על מכוננו, 'עד הבוקר' שיזריח לישראל אור בוקר שיהיה או 'אש המזבח תוקד בו', כמו כן בעת הגלות כאשר יעסוק בפרשת עולה. או יאמר, להורות שמה שאמרו רז"ל על הפסולין שעלו על המזבח שלא נפסלו בלינה, דוקא כאשר האש תוקד על המזבח, משא"כ אם אין אש על המזבח אז נפסלין בלינה, וזה שאמר 'על המזבח כל הלילה עד הבוקר' ובתנאי 'ואש המזבח תוקד בו' אז לא נפסלו בלינה.

כל הלילה - עד לגאולה העתידה

צו את אהרון ואת בניו לאמר זאת תורת העולה היא העולה על המזבח כל הלילה עד הבוקר (ו. יח) כתב ברש"י אין צו אלא לשון זירוז - מיד ולדורות. אמר רבי שמעון ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כ"ס בדרשה לשבת הגדול, שנשא הגה"ק רבי מאיר אריחק זצוק"ל, עמד על ענין הזירוז המתבקש דוקא כאן 'מיד ולדורות', וכך אמר: ענין הקרבנות היה גם 'מיד', דהיינו: כאשר בית המקדש היה קיים, וגם 'לדורות' □ לאחר שנחרב הבית, גם אז יכול אדם להגיע לדוגמה של הקרבת קרבן, כאשר הוא עוסק בדיני הקרבנות, כי העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה. ואולם, כאשר ישראל נמצאים בגלות, בין האומות, ליבם בל עימם, מחמת הצער והטירדה, וזה ענין החסרון כ"ס כי לב האדם תלוי בכ"סו (במאמר ר' יוחנן בירושלמי, תרומות סוף פרק ה), זו כוונת ר' שמעון: 'ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כ"ס', דהיינו כשישראל בגלות ויש חסרון לב שתלוי בכ"ס, אז צריך להזהירם

(מפי כ"ק האדמו"ר רבי מרדכי שלמה מביאנא ז"ע)

ג) יש דיעה בתוספות (יבמות קד. ד"ה אמה) שהיו שני ר' ישמעאל בן אלישע, ואם כן נוכל לומר שזה שכתב על פנקסו אינו זה המוזכר במסכת ברכות שהיה כהן גדול, ואם כן בטלה הקושיא מעיקרא.

המתקן מידותיו ינצל מהרהורי עבירה

צו את אהרן וגו' זאת תורת העלה (ו. ט) כתב רש"י ז"ל: "אין צו אלא לשון זירוז מיד ולדורות, אמר רבי שמעון ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס". הענין הוא כך דידוע שקרבן עולה מכפר על הרהור הלב ואם כי רחוק הדבר שיהיה האדם נוהר מהרהור עבירה אבל אם האדם מתקן מדותיו ומתקן גופו שלא יהיה רודף אחרי תאוות עוה"ו, אז השי"ת עוזר לו שלא יבוא ח"ו לידי הרהורים, והנה תיבת 'גוף' עם הכולל בנימט' כיס', וזהו הרמז "ביותר צריך הכתוב לזרז במקום שיש חסרון כיס, היינו חסרון גוף, שעדיין אינו מתוקן כראוי ועודנו משוקע בתאוות עוה"ו, ואז יוכל עוד לבוא לידי הרהורים רעים אז הוא צריך זריזות וזהירות יתירה.

(מרו רבינו אדמו"ר מסאדיגורה ז"ע)

כשהתשוקה גוברת...

וחלב נבלה וחלב טריפה ... ואכול לא תאכלהו (ו. כז) מסופר שהרה"ק רבי נחום דוב מסאדיגורא ז"ל (בן הרה"ק רבי שלום יוסף ז"ע בכור בניו של הס"ק מרוז"ן ז"ע - וחתן האדמו"ר הזקן רבי אברהם יעקב מסאדיגורא ז"ע) נתאספן פעם באכסניא והגישו לפניו בסעודה בשר, וכשרק הקריב ידיו לגעת במאכל השיב ידיו ולא נגע בה ויהי לפלא, ומיד הגיע שליח מהשוטט והתנצל שנתערר לו שאלה על כשרות הבשר וביקש למנוע את הגשתה לפני הצדיק, ומה מאוד נתפעל לשמוע שכשאך הקריבו לידו מיד חזר ודחה מלפניו, וכמוכן שכל הסיפור עורר התפעלות אצל החסידים שסבבהו, אולם הרה"ק רבי נ"ד כששמע רחשי החסידים ביטל דבריהם ואמר אין כאן שום מופת אלא גמרא מפורשת שי כאן, כי אמרו חז"ל (גיטין ע. סעודה שהנאתך ממנה, משוך ירך הימנה, והוסיף הרה"ק רבי נ"ד ואמר כשפשטתי את ידי לגעת במאכל הרגשתי תשוקה ורצון ליהנות הימנה, דבר שלא קרה לי מעולם, חששתי שמשוהו כאן אינו כשורה ומיד החזרתי את ידי הימנה.

זכה נעשית לו סם החיים

זאת התורה לעלה למנחה ולחטאת ולאשם (ו. לו) האמת היא שאפי' לימוד התורה תלוי לפי מחשבת האדם הלומדה, כי הלומדה לשמה עליו נאמר "וצדיקים ילכו בה" (הושע יד. ט) ואם כוונתו להיות לו לקרדום לחפור בה ח"ו הרי נאמר שם "ופושעים יכשלו בה". אל זה רמז הפסוק "זאת התורה הגלמדת ע"י האדם, יכול להיות לפעמים "לעלה ולמנחה" לפניו ית' לריח ניחוח לד', ולפעמים זה יכול להיות "לחטאת ולאשם", היינו סם חיים למימינים בה, וסם המות למשמאילים.

(מרו הסב"ק מרוז"ן ז"ע)

אוי לו למי שלומד על מנת להתגאות

זאת התורה לחטאת ולאשם ולמלואים. (ו. לו) על האדם להתבונן אם תורתו היא בבחי' מלואים, היינו שלבו מתמלא מלימוד זה ובא לידי גיאנות, אז התורה הזאת היא 'לחטאת ולאשם', ואין רוח המקום נוחה הימנו, כמד"כ (תהלים קא. ה) גבה עינים ורחב לבב אותו לא אוכל.

(תורת אבות - הס"ק מסלונים ז"ע)

שבת הגדול

מפני מה נקראת שבת זו בשם שבת הגדול?

לשמור את השבת כהלכתה והוסיפו מן החול על הקודש, מיהרו לבוא, ואיחרו לצאת, וממילא היתה זו באמת 'שבת הגדול'.

(שרגי טובא)

*

טעמים רבים לשם שבת הגדול מביא הרה"ק רבי צבי אלימלך מדינוב בספרו בני יששכר בין השאר הוא אומר מצאתי ראיתי טוב טעם בשו"ת 'שמן המור' בשם גדול ספרדי אחד נקרא בשם הרב ר' מרדכי זאב, דהנה בתרגום הכתוב 'וספרתם לכם ממחרת השבת' באה הקבלה 'ממחרת יומא טבא' שכן גם יום טוב נקרא שבת, והאפיקורסים שאינם מאמינים בקבלת תורה שבעל פה נתפקרו בזה, והנה הרבה ענינים עשו חז"ל בקצירת העומר לפרסם הדבר ולהוציא מלב המינים, על כן גם זאת עשו להיכר וקראו לשבת שלפני הפסח 'שבת הגדול', מכלל דאיכא שבת קטן בשבוע הבא, היינו יום טוב הראשון של פסח, שנקרא גם כן שבת שביבתו הוא קטן, משביבת יום השבת, והוא מסיים: הטעם הזה חשוב ודבר נחמד.

בשאיבת מים שלנו אוספין העבירות שהושלכו ב"תשליך" וכעת הפכו לזכיות

רבינו אדמו"ר מסאדיגורא ז"ע אמר פעם בשבת הגדול: היה דרשן אחד שהיה דורש ב"שבח תשובה" מ"הגעלת כלים" ואילו ב"שבת הגדול" דרש מגודל הנחיצות בעשיית תשובה! ואמר רבינו: האי דרשן היה 'דורש טוב לעמו' ושיטתו נכונה, וזאת ישן כי חכמינו ז"ל אמרו 'גדולה תשובה שזדונות נעשו לו כשגגות', ושוב אמרו 'גדולה תשובה שזדונות נעשו לו כזכיות' הכיזה, אלא כאן בתשובה מיראה, אזי נעשו לו כ'שגגות', ואילו בתשובה מאהבה נעשו לו כ'זכיות'. והנה בימים הנוראים שהם ימי הדין והגבורה האדם שב בהם מפני היראה כי יראה נמשכת ממדת הגבורה ותשובתו אינו מועיל למחוק לגמרי העבירה אלא נעשות לו כשגגות. וע"כ הולכים להנהר לומר תשליך להראות כי גם השגגות צריכות כפרה ועדיין יש לו מה לזרוק, לכן דרש אותו דרשן על 'הגעלת כלים' לזרז את העם שיעשו ע"כ פ"פ חשבה מ"יראה" שהיא כעין 'הגעלה' כי הגעלה היא ברותחין ובחי' יראה, מורה ע"ז כי בדרך כלל כשהאדם מפחד ומרתת ומזיע הוא רותח, אבל בהגיע חודש ניסן בחי' 'אהבה וחסד' יש לדרוש מענין 'תשובה' היינו לעשות תשובה על תשובתו דחודש תשרי ולעשותו מאהבה כדי שיהפכו לזכיות וסיים רבינו ואמר בדרך צחות: "לכן הולכים בניסן להנהר לשאוב מים שלנו שניקח בחזרה את העבירות שזרקן בתשרי כי נעשה מהם זכיות".

(מרו רבינו אדמו"ר מסאדיגורא ז"ע)

בדיקת המץ

אור לארבעה עשר בודקין את החמץ לאור הנר (פסחים ב.) כך דרש רבינו האדמו"ר הזקן מסאדיגורא ז"ע: אור לארבעה ה"אור" הנשפע מהש"ת לארבעה עולמות - אב"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] עשר יכול ה' ישראל' להמשיך אליו, (עשר הוא יוד' היינו ישראל) ואיך עושים זאת 'בודקין את החמץ' כשהוא בודק אחר החמץ שבו, היינו כשהוא מפשפש במעשיו ומבער את הרע שבו, בזה הוא מתקן את הכלים להיות ראוי לקבל את האור. ובמה בודקין את החמץ 'לאור הנר', ואמרינן בגמ': 'אור הנר יפה לבדיקה' (שם ה) כי הבדיקה יכולה להיות נעשית בעצם בשני אופנים כמבואר בזה"ק על הפסוק 'או הודע אליו חטאתו אשר חטא בה' (ויקרא ה. כג) שהש"ת מודיע לאדם חובו וחטאו וזאת על ידי 'דינים' היינו יסורים שונים, אבל מי שמגדד שינה מעיניו ועוסק בתורה

כיון דהג' רגלים הם נגד הג' אבות הק' שהיו מרכבה לג' מדות חסד, גבורה ותפארת. פסח הוא כנגד אברהם אבינו מדת החסד. שבועות כנגד יצחק אבינו מדת הגבורה, ד' עוז לעמו יתן. סוכות כנגד יעקב אבינו מדת התפארת, ע"ד 'ויעקב נסע סכתה'. והנה המקובלים קראו למדת החסד בשם 'גדולה' ע"ש הכתוב "לך ד' הגדולה", נמצא דפסח שהיא מדת ה'חסד' נקרא 'גדול' וממילא שבת שלפני חג הפסח נקרא 'שבת הגדול' דכל השפעות חול יש להם שורש בשבת שלפניו, כדברי הזוה"ק "כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעתה תליין".

(מרו רבינו אדמו"ר מסאדיגורא ז"ע)

*

טעם קריאת שבת זו 'שבת הגדול' כי עיקר המכות היתה מכת בכורות שתיכף בהתראה הראשונה נאמר (שמות ד. כג) "הנה אנכי הורג את בנך בכורך". ובשבת שקודם יציאת מצרים כבר היתה בחינת (תהלים קלו, ט) "למכה מצרים בכוריהם" שהרגו זה את זה, שאז היתה נפילתם, כי כל האור של השבוע הבא נכלל בשבת שלפניו, ועל כן נקרא 'שבת הגדול' שאז נגמר הכל, ועל כן נקבע שם 'הגדול' לשבת לעולם, ולא לעשירי בניסן שחל בימי החול, כי זה ההתכללות אי אפשר להיות אך בשבת קודש.

(מרו אדמו"ר הזקן מסאדיגורא ז"ע - א - הגדת בית היין)

*

א' בשפת אמת (שבת הגדול תרס"ד) בטעם קריאת שם 'שבת הגדול' שכשם שבפרט כאשר הילד הישראלי נעשה בר מצוה נקרא 'גדול' כמו כן בכלל דיציאת מצרים 'היום הזה נהיית לעם' בקבלת מצוה ראשונה של 'קרבן פסח', ובוה נעשו 'בני חיובא' ונקראו 'גדולים' וקיבלו עליהם אז עול מלכות שמים תחילה, ולכן נקראת שבת זו 'שבת הגדול'.

'שבת הגדול' על שום מה?

כתב כ"ק האדמו"ר רבי יעקב מהוסיאטין ז"ע: ב'מטה משה' בשם 'המהרש"ל': השבת הזה נקרא הגדול על שם ההפטרות [כמו שבת חזון, נחמו, שובה] שכתוב בה (מלאכי ג. כג) הנה אנכי שולח וגו' לפני בוא יום ה' הגדול. הטעם הכתוב בטור (סי' ת"ל) ובתוס' (שבת פז. ד"ה ואתו) ידוע - מפני הנס שנעשה בו שלקחו שה לקרבן לעיני מצרים והוא תועבת מצרים ושיניהם קהות ולא נגעו בהם לרעה. אך צריך עיון הלא נסים גדולים מזה נעשו אז לישראל ולמה זה נקרא השבת הזאת שבת הגדול? אך הענין מבואר כל צרכו ע"פ מה שכתוב במאור עינים. וז"ל: יש עוד טעם למה נקרא שבת הגדול, ישראל היו בגלות מצרים בקטנות הדעת ולא היו יכולים להתקרב אל השי"ת, ונתן להם גדלות המוחין, וזו התחילה כבר בשבת הגדול, ולכן נקרא שבת הגדול. ובכן היה להם אומץ לעמוד נגד המצרים (ע"י תוס' שבת פז טו"ע"ב), ומסיים ה'מאור עינים': ובכל שנה ושנה בבא הזמן הזה הוא עת רצון ויכולין ישראל לצאת בעזרת ה' מקטנות לגדלות. כי בניסן נאול ובניסן עתידין להגאל. לפי זה שם 'הגדול', איננו מתיחס לזכר ענין שהיה בלבד, כי אם גם מתיחס אל ההוה ואל העתיד.

(אהלי יעקב)

שבת גדולה לראשונה

לפי המדרש כבר היו ישראל שומרים את השבת בעודם במצרים, ברם נקל לשער שבהיותם תמיד טרודים בעבודת הפרך, היו נאלצים לקצר את השבת, דהיינו שהיו מאחרים לבוא בה בעיצומו של לילה, ומאידיך נאלצו למהר לצאת ממנה בעוד היום גדול, עכשיו כיון שהוקל העול מבני ישראל, כבר יכלו

בלילות אזי התורה עצמה מודיעה לו את חובותיו וחטאיו בכדי שישוב בתשובה ויתכפר, והודעה זאת היא כמו שאמא מודיעה לבנה ברכיכות ובעדן, מה עליו לתקן ואיך לתקן. והנה 'אור הנר' מורה על העסק בתורה ומצוות וכמאמר הכתוב 'כי נר מצוה ותורה אור' (משלי 1:2) וזהו שאמר התנא בודקין את החמץ לאור הנר ואור הנר יפה לבדיקה כלומר טוב ויפה הוא שהבדיקה יהיה נעשה ע"י אור הנר שע"י התורה והמצוות ידע איך לפשפש במעשיו וישוב להשי"ת, ולא יצטרך לבוא ליסורים וחלאים רעים, שהם יודיעו לו מרוע מעשיו שעבה.

ועוד אמר רבינו האדמו"ר הז' מסאדיגורה שאפשר לומר שנרמז בלשונם הק' "אור הנר יפה לבדיקה" שיפה לבדוק גם האור והנר' שלו אם הם נעשים בלי מחשבות זרות, ובלוי שום פניה אחרת, כי אם למען כבוד שמו ית'. יעזור ד' שנוכל לבער החמץ הגשמי והרוחני הגשמי כפשוטו והרוחני שיבוא משיח צדקינו במהרה ויהיה ביעור חמץ באמת.

כנגד ארבעה בני

ברוך המקום ברוך הוא ברוך שנתן תורה לעמו ישראל ברוך הוא. (הגש"ט) בעל ההגדה הזכיר כאן ד' לשונות של 'ברוך', כל פעם באופן אחר, ומרמז

כנגד ד' בני. 'ברוך המקום', כנגד בן החכם היודע כי הקב"ה מקומו של עולם ואין העולם מקומו. שדבר זה צריך האדם להתבונן תמיד, דלית אתר פנוי מיניה כלל והוא משגיח תמיד. וע"י התבוננות זו לא יחטא האדם אף פעם. וזהו מחז"ל (ברכות 6) כל הקובע מקום לתפלתו, שאם קובע בלבו תמיד כי הקב"ה מקומו של עולם, אז יכולה תפלתו להיות בכונה הראוי. וכ"ז מרומז בכינוי ברוך המקום. 'ברוך הוא', כנגד בן רשע, שאין הקב"ה אצלו בבחינת 'ברוך אתה', אלא 'ברוך הוא', שהוא לשון נסתר ולא לשון נוכח. 'ברוך שנתן תורה לעמו ישראל', כנגד בן תם. ומרומז על בן תם למעלותא בבחי' חכם, וכמד"כ ביעקב (בראשית 48:10) איש תם יושב אהלים, שכוחו בזה שמקושר תמיד לתורה. ואח"כ עוד פעם 'ברוך הוא', כנגד 'שאינו יודע לשאול', שאין לו שום ידיעה והשגה. וגם אצלו בבחי' לשון נסתר, וצריך להשפיע עליו ולעוררו כמ"ש את פתח לו.

(הרה"ק מלכוביץ זי"ע)

ההבדל בין חמץ למצה – משהו

פעם אחת דרש הגה"ק בעל ה'חתם סופר' זי"ע בעירו פרשבורג בשבת הגדול ובתוך הדרשה אמר שמצה מרמז ליצר טוב וחמץ מרמז ליצר הרע ואין חילוק ביניהם רק במשהו, היינו הנקודה שבין אות

ח' לאות ה'. היה שם איש בליעל אשר היה רגיל להתלוצץ על דרשותיו של ה'חתם סופר' והיה נקרא בפי כל בשם 'יוקר' כי היה חכם בעיניו ותדיר היה מתלוצץ ומייקר עצמו, גם לאחר דרשה זו התלוצץ ביתר שאת על ענין זה, עד שהגיעו הדברים לה'חתם סופר' ונענה ואמר: הנה מהו החילוק בין 'יוקר' (זה היה שמו של איש הגיל) לבין 'הויקער' [גיבנת] והלך איש הבליעל לביתו ובדרך נפל מכל המדרגות ויצא שבור ורצוף בכל עצמותיו ונשאר עם ה'ויקער' ל"ע.

עיקר הדרשה לשבת הגדול - לדאוג לעניים לצורכי פסח

הרה"ק רבי מרדכי'לה מנדבורנא היה מרגליה בפומיה: ה'מחבר' בשולחן ערוך הלכות פסח (סי' תכ"ט) כתב שואלין ודורשין בהלכות פסח קודם לפסח שלוש יום. וכתב על זה הרמ"א "המנהג לקנות חטים לחלקם לעניים לצורך פסח". וקשה מה ענין זה לזה והרי אין דרכו של הרמ"א להוסיף דבר שאין לו שייכות לענין שלפניו כל שכן כאן שכתב והמנהג בו"א החיבור המראה על קשר ושייכות לנכתב לפניו. אלא כוונת הרמ"א: מה איכפת לי אם תדרוש או לא תדרוש, העיקר שתקנה חטים לחלקם לעניים מיד.

כאב לבתו עד לחתונתה.

היה מנוי על הירחון הרבני "קול ישראל" שיצא לאור בירושלים ע"י הרב שמואל אהרן שזורי. וכשכתב אחד הרבנים מאמר נגד הפועלים שחייבים להשכים למלאכתם ומתפללים לפני עלות השחר. כתב רבי שמואל מאמר ללמד זכות עליהם. בהזדמנות אחרת כתב שם מאמר בחיודישי אגדה.

מפעם לפעם היה נוסע לתל אביב לקבל פני אביו הגאון החסיד מבאנילא זצ"ל. אף היה מבקר בהיכליהם של צדיקי הדור, האדמו"רים מבעלזא ויוניץ וטשורטקוב שקיבוייהו והוקירוהו בהיותו בר אוריין ובר אבהן.

סיפר שפעם אחת ישב בסעודה שלישיית אצל הרה"ק מהר"א מבעלזא זצ"ל. והכיר בו הרבי שכבר התפלל מעריב והבדיל. נתן לו הרבי שיריים ואמר לו "תוכל לצאת בזה ידי סעודת מלוה דמלכה".

עוד סיפר שהיה נוכח כשרב מסויים היה בין הבאים לקבל שלום מהרה"ק מבעלזא, ועבר על פניו ככל האנשים. חשש הרה"ק לכבוד התורה וקרא לו לחזור אליו, ונתן לו שוב את ידו בברכת שלום בפנים שוחקות.

גם ש"ב כ"ק אדמו"ר בעל "אמרי חיים" קירבו וחיבבו. אירע פעם ורבי שמואל היה בשבת בבני ברק לרגלי שמחה משפחתית, ובה אל האדמו"ר זצ"ל. כיבדהו הרבי לעבור לפני התיבה בבית מדרשו. רבי שמואל התנצל שקשה עליו הדבר, ולא הועיל. כי הרבי לא ויתר לו.

הרה"צ רבי מנחם מונדרר זצ"ל היה מספר שלפני כארבעים שנה ביום ההילולא של בעל "אהבת ישראל" השתתף רבי שמואל בסעודת ההילולא. והיה לפלא שורבי ציוה לגבאי להושיבו בראש השולחן לפני רבנים זקנים מפורסמים. רבי שמואל אהב ללמוד בספר "אמרי חיים" והיה מפליא את סגנונו היפה.

בהיותו בעל עין טובה היה אוהב כל אדם מישראל, וק"ו לגאונים וצדיקים. כל רבי ובגש"ק שהיה מזדמן לתל חנן היה עוזר לו ומשתדל להנותן. היה מעריצם של ש"ב האדמו"ר בעל "מקור ברוך" מסרט וזיניץ, וחתם על מגילת היסוד לרמת וזיניץ בחיפה. ועם ש"ב אדמו"ר

הרה"צ ר' אביש קנר זצ"ל מטשחויב יאס מחיפה היה בקשרי ידידות, והיה משתתף בסעודות ההילולא של אדמו"ר שנייווא שנערכו בבית מדרשו גם בעת שנות מגוריו בב"ב, והיה מיודד עם חתנו האדמו"ר האהבת יעקב מבאנילא אליו היה מגיע להתפלל בבית מדרשו ולחזק את בואו לב"ב.

היה מתומכי אגודת ישראל ופועלי אגודת ישראל והשתתף בכנסיות הגדולות בארץ ישראל.

אבן יקדה בעיד בני ברק

בשנת תשל"א פרש רבי שמואל ממשרתו הרבנית ועקר דירתו לבני ברק, כדי להיות קרוב לבני משפחתו. קשר אמיץ היה לו עם כל בני המשפחה, אחיו ואחיותיו, וכל צאצאיהם. אהבה עזה אהב לכל אחד מהם, שמח בשמחתו ודאג בצעריו. אף עזר להם בגופו ובממונו בכל הזדמנות. ידוע מאמר חז"ל (סנהדרין 106) אין מושיבין בסנהדרין זקן ומי שאין לו בניו, ופירש רש"י לפי שאינו רחמני. יוצא מן הכלל היה רבי שמואל. אף שהיה זקן, ובנים לא היו לו, היה רחמן ביותר. כשראה תינוק בוכה היה מטפל בו ומרגיעו. תמיד החזיק סוכריות בכיסו לחלק לילדים. והיתה לו שפה משותפת עם כל אדם קטן כגדול.

את מקום תפלתו בימי החול קבע בביהמ"ד בשכון סאטמר הסמוך לביתו. בשעה ארבע לפנות בוקר היה טובל במקוה ופונה לבית המדרש ללמוד שיעוריו עד זמן התפלה. גם לפנות ערב היה מקדים לבא לביהמ"ד ולומד שיעוריו עד זמן מנחה. שמר על שיעור דף היומי כל ימיו עד השבוע האחרון. וזכה לסיים את הש"ס הרבה פעמים. בקיץ שלפני פטירתו ביקרו אחיינו רבי אברהם יעקב בומבך שליט"א וראה שהיה עוסק במסכת נזיר, ולמד עמו סוגיא אחת. והיה לו לפלא איך זקן וחולה בעל יסורים מתעמק בסוגיות הקשות בניזיר.

בליל שבת קדש היה מתפלל אצל כ"ק אדמו"ר הישועות משה" מוויניץ זי"ע, והיה יושב בשולחנו בסעודה שלישית. בשחרית היה מתפלל בביהמ"ד חכמי לובלין אצל הגאב"ד דזכרון מאיר הגר"ש וואנר זי"ע.

ובכל מקום כיבדהו והוקירוהו כערכו הרם. בבני ברק המשיך במעשיו הטובים לזכות את הרבים בתורה וחסד. כשמגיד השיעור בביהמ"ד נסע לחז"ל היה הוא אומר את השיעור בגמ' ותוס'. הקים גמ"ח והלוח סכומים גדולים בדרך כבוד. אברכים באו להבחן אצלו כדי לקבל סמיכה.

אחרי כמה שנים חלתה וזגתו הרבנית והיתה רתוקה לביתה. רבי שמואל טיפל בה במסירות רבה עד לפטירתה ביום ז' אדר א' תשמ"ו. עם פטירתה נשאר לבדו ושירת את עצמו, כי לא רצה להטריח אחרים. בשנים האחרונות נפל ונשברה ידו כמה פעמים. כתוצאה מכך נחלש והיה זקוק לעזרת בני משפחתו. על אף זאת לא רצה להזדקק לעזרת אחרים, כדרכו תמיד להיות בבחינת "משפיע" ולא להיות "מקבל". רק בקושי גדול נעתר להעזר באחרים בדברים הכרחיים.

בשנתו האחרונה עבר לבית אבות ויניץ. גם שם היה משכים קום לביהמ"ד כדרכו תמיד. בחורף האחרון היה חלש מאד. ארע כמה פעמים שבעת התפלה התעלף מרוב חולשה ובאו אנשי הצלה להחיותו. וכשרצו להעלותו לחדרו לא הסכים לצאת מביהמ"ד, עד גמר התפלה. בשבוע האחרון נחלש מאד ובקושי יכל ללכת. ביום שלישי לפנות בוקר נפל ושבר את אגן הירכים.

בבית החולים אובחנה אצלו בצקת בריאות. היה בדעה צלולה ועוד ביום חמישי בלילה התפלל מעריב, ודיבר מזקינה הגאון מפרוביז'נא ומרבתי הקדושים. אח"כ נרדם ובבוקר יצאה נשמתו בטהרה. ביום ו' ערב שבת הגדול י"ג ניסן תשנ"ה. בשל טירדות ניצים הזדרו בהליותו בצהרי היום ונטמן בבית החיים גיבוי ופירשו בספרים שאברהם בא לפני כסא הכבוד עם כל ימיו שמילא את כולם במצות ומעשים טובים. גם רבי שמואל עלה למרום עם ימים שפעל בהם הרבה מצות ומעשים טובים. והיה רצון שימליץ טוב בעדנו ובעד כל בית ישראל שזוכה לגאולה קרובה בב"א.

(תשרי"ח לאחייניו של רבי שמואל ילחט"א רבי אברהם יעקב בומבך שליט"א מח"ס 'נפשות חסידיות')

סגולות מלכים

סגולות מרן הגר"ח קנייבסקי זצ"ל

פרק ד' המשך מגליון 376

לקראת יום ההילולא קמא דמרן הגאון רבינו חיים קנייבסקי זצ"ל בשושן פורים דמוקפין, ריכזנו סגולות שנישמעו מפ"ק בענינים שונים, של לידת, חינוך וגידול הילדים, כפי שנהג תמיד להסמך סגולותיו ללימוד התורה, תודתנו נתונה בזאת לכבודו נאמן ביתו הגאון רבי גדליה הונגסברג שליט"א שהיה לנו לעזר רב בליקוט המופלא הזה, תשוח"ח.

בעיות בעצמות

לאחד שסובל בעיות בעצמות. אמר רבינו, ללמוד הלכות קרבן פסח שמוזכר שם הענין 'צעם לא תשברו בו'.

רפואת הגוף מחלות ובעיות

שונות

המחלה [פרט]

המחלה בצוואר - סכין מונח על צווארו

אחד שאל לרבינו שיש לו מחלה בצוואר, ומה לקבל על עצמו להתחזק, השיב לו תלמד בהלכות שחיטה רמב"ם או שו"ע, כרצונו.

גידול בראש

לגידול בראש אמר רבינו שילמד רא"ש על מסכת ברכות.

גם ליהודי שבתו סבלה מכאבי ראש עזים דבר שעדין לא למד כקדושים, רא"ש על מסכת ברכות.

הוצאת גידול

ראש כולל שעובר ניתוח הוציא גידול ל"ע שאל מה עליו לקבל לזכות, השיב רבינו ילמד כל יום בערך חצי שעה דבר שעדין לא למד כקדושים, שהרות, וזע"ס.

למחלה בכבד

בקשו רבינו סגולה למחלה בכבד, אמר רבינו ללמוד הלכות טריפות שמוזכר שם 'ניטל הכבד'.

סרטן בדם

לאחד שיש לו 'לוקמיה' ל"ע, אמר רבינו, שילמד הלכות טריפות.

האמא חולה במחלה

לחולה במחלה שבנה ילמד מסכת ב"ב עם רשב"ם לאט לאט זה יעבור.

מוה הקשר בין יבמות למחלה

מה לעשות למחלה ל"ע, אמר רבינו ללמוד מסכת יבמות, שאלתי לרבינו מה הטעם, א"ל שהוא מת ממחלה.

המחלה בראשו

אחד של"ע יש לו מחלה בראש אמר רבינו ללמוד הלכות תפלין של ראש. ולהתפלל. [שוב פעם היה אחד שלי"ע יש לו מחלה בראש, אמר ג"כ ללמוד הלכות תפלין ונימק הטעם לא נברא הראש אלא לתפלין].

בראש

לפעמים אומר להתחזק ללמוד דבר שלא למד, ומעשה היה במשפחה שביקשו חיווך כיון שאחד מבניה עובר ניתוח ראש רח"ל, אמר רבינו להוסיף דבר שלא למדו, והנשים יקבלו לעזור ללמוד.

חיווך לחולה במחלה

שלא יכול ללמוד

אחד של"ע חלה במחלה, ושאל לרבינו במה להתחזק אמר לו רבינו שילמד בהתמדה, טען הג"ל שרח"ל עובר טיפולים ואינו יכול ללמוד, אמר לו רבינו שה' יעזור שיהיה לך כח ללמוד.

לסרטן

למחלה ל"ע אמר פעם רבינו ללמוד סדר קדשים שעה בלילה. ולאחד פעם אמר רבינו שילמד מסכת נגעים לישועה למחלה.

סרטן בגרון

שאלו לרבינו בדבר אחד שחלה ל"ע במחלה מה להתחזק לזכותו שאל היכן המחלה? השיבו התחיל בגרון אמר רבינו ללמוד ספר חפץ חיים הלכות שמירת הלשון, שזה "ענין קול".

קרובים חולים

לידה חולה

ילדה של אברך ככולל חולה ל"ע. שאלו מה להתחזק? אמר רבינו, שנה הבאה ערב שביעית שילמדו שעה ביום את הדינים, למחרת שאל איך ללמוד אמר רבינו לפי הסדר משניות עם פי"ה הר"ש והרמב"ם אח"כ גמ' ירושלמי ואת הדינים ברמב"ם.

לרפואת הסכא שחלה

אחד ששאל מה לקבל לרפואת סכו שחלה? אמר לו רבינו תלמד סדר זרעים משניות עם רמב"ם.

לידה שלא מדבר

ילד בן שלש שלא מדבר בכלל שאלו מה לקבל על עצמם לזכותו. ענה רבינו, לא לדבר דברים בטלים.

לצמח

קהילה בחו"ל שיש שם ילדה קטנה שלא התעוררה מניתוח כבר זמן רב, שאלה במה להתחזק, אמר רבינו שיתפללו, וילמדו הלכות טריפות.

לנתוח לראש המשפחה

שאלו לרבינו. ראש המשפחה עובר ניתוח, מה עדיף להתחזק, לעשות תפלה או כל אחד יוסיף חצי שעה בלימוד, אמר רבינו, להוסיף מהלימוד יותר טוב.

חיווך לרפואת אמא שחלתה

אמא של בחור בישיבה חלתה מאה, באו בחורים לשאול במה להתחזק, חשב רבינו ושאל מה לומדים בישיבה אמרו כתובות, אמר: שילמדו כל יום רבע שעה קדשים לרפואתה ותחילו בזבחים.

רפואה לאשה חולה

אברך שאשתו חולה רח"ל ורוצה לקבל משהו לרפואתה בתור סגולה, שאל רבינו מה האברך עושה ואמרו לו שלמד בליקוד ושאל מה לומדים שם ואמרו לו נשים נזיקין אמר רבינו שילמד גם קדשים.

אבא חולה

בנים שאביהם חולה בקשו דבר לקבל על עצמם זכות עבורו, שוב אמר רבינו ללמוד סדר זרעים-טהרות. [כאמור כבר חיפש רבינו דבר שעדין לא למדו שיוסיף זכויות].

נדודי שינה

קשה לו להירדם

לאחד שקשה לו להרדם אמר רבינו שישים את ידו על מצחו על פי דברי הגמ' בפסחים ק"ב א' ידא אפוטא דרגא לשינתא.

קשיי שינה

אחד שהתאונן בפני רבינו על שסובל מקשיים בשינה וכל מיני מחשבות שמפריעות לו, אמר לו תלמד גמ' ברכות.

יושן מדי הרבה

אחד שהתאונן שישן הרבה, רבינו שילמד פרק הישן.

לא נרדם וכבר ניסה

את כל הסגולות

ליהודי שלא נרדם אמר רבינו שיקח גמ' וירדם.

ליהודי שסיפר לרבינו שלא מצליח להירדם ומניח כל לילה את ידו על מצחו [שזו עצה שרבינו מראה מגמ' פסחים ק"ב א' ידא אפוטא דרגא לשינתא] ותוך כדי גם לומד לפני השינה ולא מועיל לו...

אמר רבינו שילמד מהרש"א על ברכות.

קשה לקום לתפילה

אחד התאונן בפני רבינו שקשה לו לקום לתפלת ותיקין אמר לו רבינו כמה קשה יותר מקבלים יותר שכו.

ליהודי אחר שהתלונן לפני רבינו שיש לו קשיים גדולים! אמר לו רבינו איזה תוספות כל כך קשה לך?

מחלות ובעיות שונות

הרטבה בלילה

לאחד שבנו סובל מהרטבה בלילה, אמר רבינו ללמוד פרק העור והרטוב במסכת חולין.

בעיות בגיד

לאחד שיש לו בעיות בגיד. אמר רבינו ללמוד פרק גיד הנשה.

לסכרת

לאחד שסובל מ'סוכר', אמר רבינו שילמד מסכת סוכה.

הרבה ניתוחים

אחד שהתאונן שצריך לעבור כמה ניתוחים שאל מה ללמוד לזכות, רבינו מסכת בכורות כל המסכת.

בעיות בדיבור

שני בנים לא מדברים

אחד ששני ילדיו לא מדברים, שילמד מסכת בכורות שגם זה מום.

פרק ה צרות שונות ל"ע

נפטרים בגיל צעיר

למשפחה שנפטרים בגיל צעיר

אחד שאל לרבינו על משפחה שהורים נפטרו בגיל צעיר, ועכשיו האחות הבכורה נפטרה צעירה, והאחים והאחיות דואגים, מהא דאיתא שיש לאדם לדאוג כשמגיע לגיל שמתו אביו ואמו, אמר רבינו בשם אביו זצ"ל ש"ידאגו" פי' להוסיף בלימוד התורה, והנשים יעזרו לבעלים ללמוד תורה.

שלום בית

שלום בית

אחד שביקש לרבינו עצה לשלום בית, אמר לו רבינו שיקבע עיתים לתורה.

פתרון לבעיות בשלום בית

לאברך ששאל על "פתרון" לבעיות בשלום בית, אמר רבינו שילמד פרק השלום בדרך ארץ זוטא, ויזכה לס"ד בעז"ה.

מידות

כעס ועקשנות

נשאל רבינו מה העצה לכעס ועקשנות, השיב ללמוד מוסר.

שמירת מצוות

לבן במצב קשה

באו לשאול ממשפחה שאינה שומרת תורה ומצוות שבנם במצב מאד קשה מה יכולים לעשות לזכותו השיב רבינו שישמרו מצוות.

הסתפרו בראש חודש

משפ' שלימה בטעות הסתפרו בר"ח, רבינו שיחזורו הל' ר"ח.

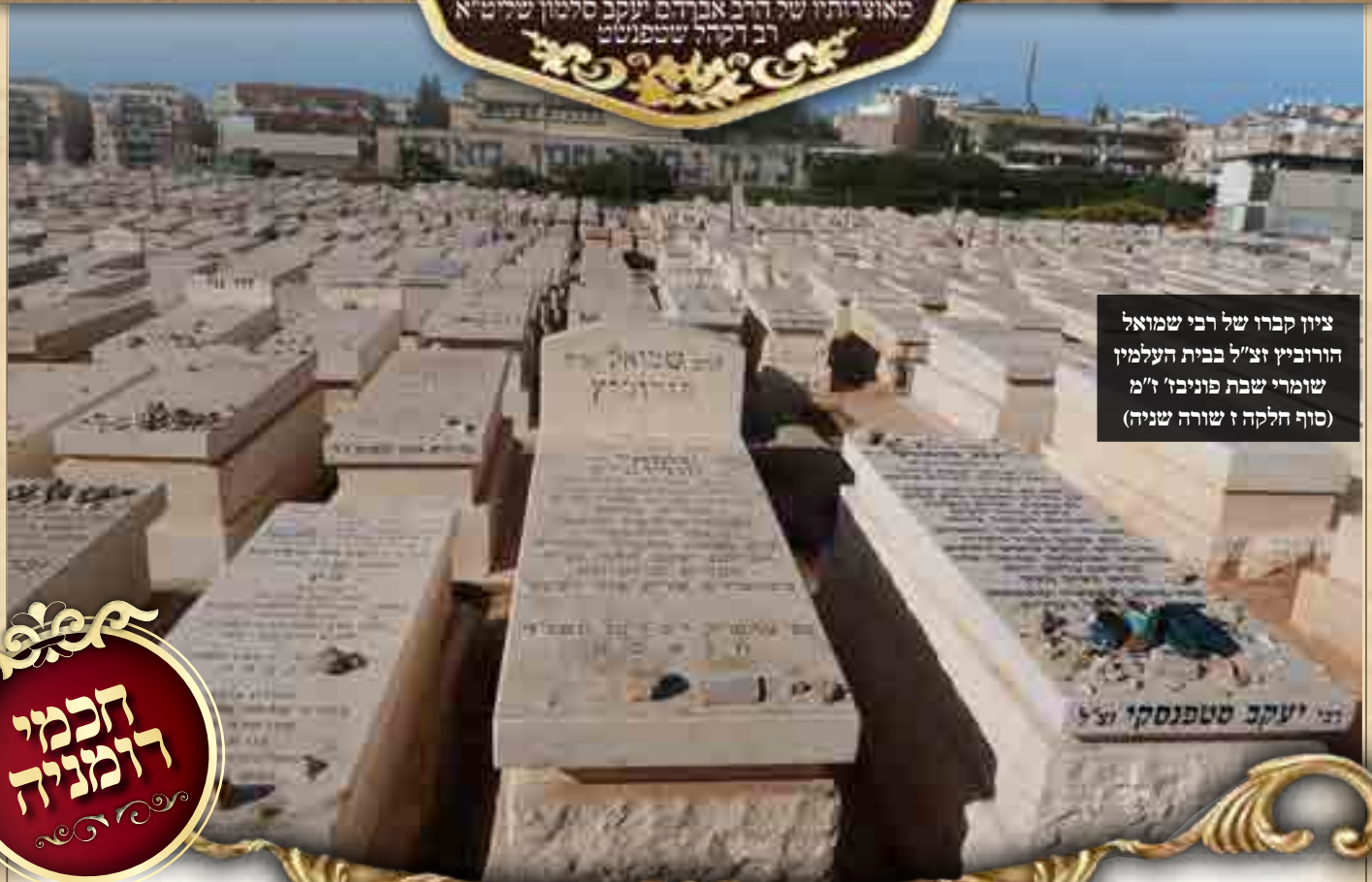
תיקון לנפל חצי זקנו

אחד שלא נגע בזקנו עשרים וחמש שנה, ועכשיו נתקע במסמר ונפל חצי זקנו, מה תיקונו שילמד הל' בל תקיף.

מצבות מספרות

מאוצרותיו של הרב אברהם יעקב סלמון שליט"א
רב דקה שטפניט

ציון קברו של רבי שמואל
הורוביץ זצ"ל בבית העלמין
שומרי שבת פוניבז' ז"מ
(סוף חלקה ז שורה שנייה)

**חכמי
רומניה**

הגאון החסיד רבי שמואל הלוי הורוויץ זצ"ל אב"ד בורדוצ'ן ברומניה ובארה"ק אב"ד תל חנו נפטר י"ג ניסן תשנ"ד ומנו"כ בבית העלמין זכרון מאיר ב"ב

ואלה תולדות

אמרו חז"ל (סנהדרין פח, ב) שלחו מתם איזהו בן עולם הבא ענוותן ושפל ברוך, שייף עייל שייף ונפיק, וגריס באורייתא תדירא, ולא מחזיק טיבותא לנפשיה. נראה שבמאמר חז"ל זה גלומה אישיותו של הגה"ח ר' שמואל ז"ל. "גריס באורייתא תדירא", מנעוריו היה מפורסם כתלמיד חכם מופלג. בנן של קדושים היה. עתיר היחס הן מצד אביו והן מצד אמו. ועם כל זה "ענוותן ושפל ברוך" נראו בו סימני העניו שכתב בעל חובת הלבבות (שער הכניעה פ"ז). לא נקם באיש, ולא נטר שנאה לשום אדם. לא הקפיד על כבודו אף במקום שדרך בני אדם להקפיד. סבלן גדול היה. לא שפר גורלו בעוה"ז. בניו לא היו לו, שנים רבות טיפל באשתו החולנית, בשנותיו האחרונות תקפוהו יסורים וחולאים, ותמיד היה בשמחה. כולו היה עטוף בהנהגה פשטנית. אף גינוני ענוה לא נראו עליו. כי שפלות הרוח היתה לו בטבע. אך תוכו היה רצוף אהבה. אהבת השי"ת. אהבת התורה. ואהבת ישראל. בכל תחנות חייו זכה וזיכה את הרבים בתורה ויראת שמים ובחסד בסבר פנים יפות.

תחת עץ התורה

בנעוריו למד רבי שמואל תורה מאביו הגה"ח מבאנלא, אח"כ גלה למקום תורה לישיבת וישיוא שם למד תורה מפי ראש הישיבה הגה"צ ר' מנחם מנדל הגר זצ"ל אב"ד וישיוא בן הסבא קדישא בעל אהבת ישראל מויזניץ זצ"ל. כל ימיו שמר אמונים לרבו הגדול וסייע בהקמת כולל אברכים בבני ברק לזכרו הקדוש. עוד בילדותו ראה סימן ברכה בתלמודו. בקובץ לחידושי תורה "בית ועד לחכמים" שיצא לאור בעיר סאטמר בשנת תרפ"ב (ס"י ע"א) נדפסו מצורב פלוני שלש קושיות תחת הכותרת "שלשה מי יודע". באחד הגליונות הבאים (ס"י קצ"ג) נמצאת תשובה מהבחור שמואל הורוויץ מבאנלא, תחת הכותרת "שלשה אני יודע", בה הפריך לגמרי את שלשת קושיותיו בחריפות וביקאות. באותו זמן היה רבי שמואל בן חמש עשרה בלבד. אולם את רוב תורתו למד מפי זקינו הגאון מפרוביז'נא זצ"ל. שש שנים תמימות היה במחיצתו, דר בביתו, וקיבל תורה מפיו בישיבת פרוביז'נא, בשנים תרפ"ו-תרצ"ב. בשנים שאחרי מלחמת העולם הראשונה היתה התעוררות רבה בפולין וגליציה לעסוק בסדר קשיים בימי עלומיו בשנת תרכ"ו.

נאר בשדה - שטפניט

הכנה לגאולה הקרובה. גם בשיבת פרובינצ'א למדו באותם שנים סדר קדשים. סיפר רבי שמואל שהרבה בחורים חשקו ללמוד יורה דעה כדי לקבל סמיכה, אך חזקה עליהם פקודת רבם שאחרי הצהרים עליהם לחזור על השיעור היומי בקדשים. ורק בלילה הותר להם ללמוד יורה דעה.

רבי שמואל למד בהתמדה רבה וקנה לו ידיעה רחבה בהרבה חלקי התורה. ספרה לי אמי ע"ה שמרוב ישיבה נתהווה חור בקפוטותו בצד הגב, בגלל החכך התמידי בכסא. למודו היה מתוך הדחק. לא היה לו אוכל כדי שביעה. מפני דוחק הפרנסה בבית זקינו שהיה מטופל במשפחה גדולה. חתנים ונכדים היו סמוכים על שולנו. פעם אף חלה מחוסר ויטמינים והוכרח לחזור לבית אביו עד שהבריא.

בבית סבו הגדול בפרובינצ'א קיים מאמר חז"ל (ברכות ט.ה) גדולה שמושה של תורה יותר מלמודה. לפתחו של הגאון מפרובינצ'א השכימו רבנים שבאו לדון בשאלות מסוככות. תלמידי חכמים שבאו לקבל סמיכה להוראה. ואברכים שבאו לקבל קבלה לשחיטה. הדוור היה מביא בכל יום צרור מכתבים ובהם שאלות בכל חלקי התורה. רבי שמואל סיפר שבשעת סעודת הצהרים היו מביאים את המכתבים לפני הרב. על השאלות הרגילות השיב על אתר. את המסוככות השאיר לשעות הלילה, עיין בהם, והשיב תשובות ברורות לשואלים. עשה רבי שמואל אזנו כאפרכסת לקלוט את פסקיו וחדושי של זקינו הגאון. וגם לרבות דבריו באגדה ומוסר, שהיה אומר בסעודה שלישית ובדרשות לעת מצוא.

גם במעשי חסד הצטיין מנעוריו. כשלמד בפרובינצ'א קרה שבאו אברכים להבחין אצל הרב והיו מבוהלים מפחד הבחינה. חשש רבי שמואל שלא ישלחו. והיה מרגיעם ולפעמים אף נכנס ומבקש מזקינו הרב שיאמר להם דברי נחומים, כדי שיוכלו לענות ביישוב הדעת. דרכו של הרב היתה לדרוש מן הבאים לבקש קבלה לשחיטה שיאמרו בעל פה את כל ההלכות מספר שמלה חדשה, כלשון הגמרא (חולין ג.ב) שיועד "לומר" הלכות שחיטה. והיו הנבחנים מודאגים מזה כי היה קשה להם לזכור הכל בעל פה. השיא להם רבי שמואל עצה. הלא הרב אינו בוחן את כל החומר בבת אחת. רק כמה דפים בכל יום. תחזרו על אותם דפים בעל פה. וכך תצליחו. כן עשו והצליחו. גם רבי שמואל נבחן אצל הסבא ביו"ד עם פרי מגדים ונתעטר על ידו בסמיכת חכמים.

בחצר הקודש בטשורטקוב

בעת לימודו בפרובינצ'א היה נוסע אל הרה"ק ר' ישראל מטשורטקוב זצ"ל. הרבי מטשורטקוב היה בא כל שנה מוינה לטשורטקוב לחג השבועות ונשאר שם כמה שבועות. נסיעות אלו הטביעו עליו רושם עז. כל ימיו היה מספר על האוירה העילאית בטשורטקוב. על הרבנים הגדולים וחסידים בעלי מדרגה שראה שם, ועל ההתבטלות שהיתה לכולם בפני הרבי הקדוש שהקרין על כולם מאור הגדול.

כל ימיו היה רבי שמואל מקושר לאדמו"ר טשורטקוב לדורותם. והיה משתתף בהתועדויות החסידים ביומי הלולא של רבוב"ק. במסיבות אלו היה נושא מדברותיו ומוסר מתורתו ועבודתם של האדמו"רים הקדושים. רבי שמואל נלהו לזקינו הגאון מפרובינצ'א בנסיעתו לאסיפת רבני גליציה בעיר לבוב בשנת תרפ"ח. שם זכה לראות את כל גדולי גליציה ובראשם מרן הרה"ק ר' אהרן מבעלזא זצ"ל.

בפרק האיש מקדש

בשנת תרצ"ב בא בבירת האירוסין עם זוגתו הרבנית חיה שרה ע"ה בתו היחידה של הרב החסיד רבי חיים דכנר זצ"ל בן הגה"צ רבי מנחם מענדיל אב"ד ברהומעט שבבוקובינה בן הגה"צ ר' פנחס יוסף שפירא

חתן הרה"ק בעל תורת חיים מקאסוב, וכנ"ל הרה"ק מקאריץ. רבי חיים (שנקרא על שם זקינו בעל תורת חיים) היה גר בגרוסורדיין והיה שאר בשרו ומקורבו של הסבא קדישא בעל אהבת ישראל מוויניץ.

בחצר הקודש ויניץ

ידועה העובדא שפעם ביושבו אצל ה"אהבת ישראל" בא לפניו איש פשוט עם בקשה ופדיון. אמר הרבי לאותו אדם מדוע אתה בא אלי הלא אני איש פשוט ולא רבי, וכדומה כמנהגו בקדש, אמר לו חותני: אם אומר זאת אדמו"ר לנו, הרי אנחנו מכירים את גודל, אבל לפני איש פשוט וזו לא יאות לדבר כך. שמא יחשוב שהאמת כן ויקח הפדיון וילך. השיבו אדמו"ר הקדוש: ממה נפשך, אם אני באמת איש פשוט, איך אוכל לשקר ואם כדבריכם, הרי אסור להרהר אחר רב.

ה"אהבת ישראל" העריכו מאד והיה מתייעץ עמו בענינים שונים, היה יושב תמיד בצד ימינו של הרבי.

רבי שמואל הורוביץ זצ"ל עם אביו הרב מאבנילה זצ"ל

רבי שמואל הורוביץ זצ"ל עם האדמו"ר מזמגראד בעל האריה שאג זצ"ל

היה מתכבד על ידו להתפלל מנחה ביום הכיפורים לפני התיבה ביום מדרשו (מפי כתביו). גם נתכבד לעלות ל'חתן תורה' בכל שנה. כי בויז'ניץ נוהג האדמו"ר לעלות ל'חתן בראשית'

אף חותנתו של רבי שמואל, מרת רבקה ע"ה היתה מגזע היחס. אביה הרב ר' מנשה טייטלבוים מבריגל בן הרה"צ ר' נחום צבי מדרוהוביטש (חתן רבי מרדכי דוד אוגנר מדומברובה) בן הרה"צ ר' אליעזר ניסן אב"ד דרוהוביטש בן ה"ישמח משה". אמה מרת חנה בת רבי טוביה ליפשיץ אב"ד בריגל (חתן רבי ישראל יצחק פינקלר בן הסבא מרדושיץ וחתן ה"דודאים בשה") בן רבי משולם זלמן יונתן אב"ד בריגל (חתן רבי אברהם חיים מלינסק בן הרה"ק מרופשיץ) בן ה"אריה דבי עילאה". היתה אשה חשובה, והאדמו"ר בעל אהבת ישראל העריכה מאד. סיפר רבי שמואל שכשנשא האדמו"ר את זיווגו השני, היה שואל את חותנתו איך נראים בעיניך המעשים טובים שלי (כיון למאמר חז"ל (סוטה ב.א) זיווג שני לפי מעשיו. אם כן על הרבנית ניכר אם מעשיו טובים).

בשהתארס רבי שמואל בגרוסורדיין, אמר הסבא קדישא למחותנים לערוך את החתונה בחודש סכלו בו הוא מבקר בויז'ניץ, כי רצונו להשתתף בחתונה שנועדה להיות בעיירה ברהומעט הסמוכה לויז'ניץ. בסופו של דבר לא השתתף הרבי בחתונה כי נחלה. אך שלח את חמשת בניו הקדושים להשתתף בשמחת החתונה. מפרובינצ'א הגיע הסבא הגדול לבאבנילא לשבת אויפרוף שנערך בשמחה גדולה בהמון חוגג. לבאבנילא הגיע גם הדיין מוויז'ניץ הגה"ח ר' דוד שנייבלג זצ"ל עם חמשה עשר בחורי הישיבה, בשליחות בעל "רמשק אליעזר" כדי לשמח את החתן. אחרי שבת נסעו לחתונה ברהומעט. מה נהדר היה לראות את החתן ורקד עם אביו וסבו הגדולים ובני הסבא קדישא ועוד רבנים חשובים. אחרי החתונה נסעו המחותרים לויז'ניץ לערוך סעודת שבע בברכת אצל הסבא קדישא.

לאחר חתונתו עבר לגור בעיר גרוסורדיין והיה סמוך על שולחן חותנו כשנתיים ימים. שם דבק באהבה באדמו"ר בעל אהבת ישראל מוויז'ניץ זצ"ל. חיבה יתרה רחש לו הרבי זצ"ל. זכות כפולה היתה לו. גם אביו וגם חותנו היו קרוביו ואהובי נפשו של הרבי.

סיפר רבי שמואל שבהגיעו לשולחן הרבי, רצה בן הרבי הרה"ק בעל אמרי חיים זצ"ל, להושיבו בראש השולחן. והיה רבי שמואל משתמש ממנו מפני הבושה, כי היה צעיר לימים. אמר לו ה"אמרי חיים" "מוטב לשבת למעלה ולדעת שמקומו הראוי לו למטה, מלשבת למטה ולחשוב שמקומו הראוי לו למעלה".

כך זכה לראות את הרבי בעבודתו הקדושה בתפילה בהשתפכות הנפש ובכבי את עריכת השולחנות בשבתות ומועדים, ודברי תורתו העמוקים שנאמרו באימה וביראה כנתינתן מסיני. בתחילה היה הרה"ח המפורסם ר' מרדכי חנא ע"ה חוזר עמו את ה"תורה" ששמעו מהרבי ומסביר לו את הענינים הקבליים. עד שהתרגל והבין מעצמו. על ידו נשתמרו כמה מאמרים מבעל אהבת ישראל שנדפסו בקונטרס אור ישראל ע"י אביו הרב מאבנילא, בשם בנו ששמע מפ"ק של הרבי.

רבי שמואל היה מספר בהתפעלות על שפלות רוחו של הרבי. בערב פסח בשעת שריפת חמץ עמד רבי שמואל על יד הרבי כשאמר את ה"יהי רצון" שאחר ביעור חמץ. ושמעו אומר "כך תזכנו לבער היצר הרע מקרבנו" בקול כבי ורוח נשברה, כאילו הוא החוטא הכי גדול. עד שנענה אחד החסידים שעמד שם ואמר: אנחנו חוטאים והוא בוכה.

אף היה מפליא את כחו הגדול ללבוש צורה ולפשוט צורה. כשנכנסו אליו אנשים ותינו לפניו את צרותיהם, היה כולו גונח וכואב על צרותיהם. ומיד אחר צאתם היה מתלבש בלבוש שמחה לקיים עבדו את ה' בשמחה.

את עוצם הרגשתו של הרבי זכה לראות מתוך מעשה שהיה. בפורים לאחר חתונתו החל להניח תפלין דרבינו תם. והיה עומד בטליתו ותפליו בבית מדרשו של הרבי. לפתע ראה שהרבי מסתובב סביבו. פנה רבי שמואל ואמר לרבי "היום התחלתי להניח תפלין דרבינו תם". נענה הרבי ואמר "הרגשתי משהו".

בעת פטירתו של הרבי היה כבר רבי שמואל רב אב"ד בורדוונץ שברומניה. בערב ר"ח סיון הגיע רבי שמואל לגרוסורדיין ונכנס אל הרבי לקבל שלום. הרבי שכבר היה חולה אנוש שמח לקראתו ואמר לו "חותנך מקבל אורח גדול". בליל שבת ב' סיון נצחו אראלים את המצוקים והרבי נסתלק לגנוי מרומים. רבי שמואל זכה להיות בשעת יציאת נשמה ובלויה. אחיו הרב ר' פנחס ע"ה היה מספר ששמע מפיו שזכה ליטול חלק בסהרה של אותו צדיק.

גרוסורדיין היתה עיר של חכמים וסופרים וגם אברכים מופלגים בתורה ישבו בה, ביניהם הגאון האדיר ר' יצחק יעקב וייס זצ"ל שנתפרסם אח"כ כמחבר שו"ת מנחת יצחק וגאב"ד ירושלים. עמם עסק רבי שמואל במו"מ של הלכה וכתב חודשי תורה. שמו יצא לשבח ותהלה כצורבא מדרבנן, גדול בתורה ומצויין במדות טובות.

מצבת קברו של רבי שמואל הורוביץ זצ"ל אב"ד בורדווען ברומניה ותל חנן בארה"ק

ההוא. והיה ביתו פתוח לרוחה לאורחים מן הפליטים שזרמו אז בהמוניהם. גם כ"ק אדמו"ר בעל אמרי חיים התאכסן אצלו ללינת לילה בעברו דרך דוורווי. בפרוטות המעטות שהיה מקבל בשכר שחיטה ומילה, היה מתחלק עם אחרים שסבלו מחרפת רעב.

סיפר הרב החסיד ר' מנחם מונדרר זצ"ל קרוב משפחתה של הרבנית. שהוא התייתם מאמו באותו זמן בהיותו ילד קטן. רבי שמואל דאג לכל מחסוריו. היה לוקחו לבית הכנסת לומר קדיש. והאכילו והשקהו כאב לבנו.

בהיותו מוכשר מטבעו איותה נפשו לקיים מאמר חז"ל (תולין ט.א.) תלמיד חכם צריך שילמד ג' דברים כתב שחיטה מילה. וכן עשה. את אומנות השחיטה ומילה למד מהשו"ב דגרוסורדיין. ע"י זה זכה וזיכה את הרבים בימי הצרות של מלחמת העולם השנייה. בכל מקום שגלה היה שוחט ומוהל לכל דכפין.

ברבנות בורדווען שבברומניה

יכול היה לשבת בשלוה בגרוסורדיין על התורה ועל העבודה. אולם בהיותו עדין נפש לא רצה להיות לעול על חותנו, ופנה לחפש משרת רבנות. באותו זמן הוצע לו כסא הרבנות שנתפנה בעיר בורדווען שעל יד שאץ. רבי שמואל נסע לשם ונתחבב על הקהל וקבלוהו עליהם לרב באהבה רבה. בשנת תרצ"ה עבר לכהן כאב"ד בורדווען. רבי שמואל קיים בעצמו

כ"ק הישועות משה מויז'ניץ זצ"ל, משמאלו רבי שמואל הורוביץ זצ"ל גאב"ד תל חנן. מימינו גאב"ד עכו הגרי"מ זלמנוביץ זצ"ל, סיום השי"ם בהילולת הרה"ק מבארשא בבית המדרש בארשא-שטפנשט רחוב מהרש"ל 4 בב"ב, י"ב אדר תשנ"ב. צילום וארכיון: הרב יצחק אשר

שני משמאל גאב"ד תל חנן זצ"ל בשמחת הבר מצוה של כ"ק האדמו"ר משאץ וויז'ניץ שליט"א בהשתתפות כ"ק האמרי חיים מויז'ניץ זצ"ל

תמונה נדירה של אב"ד באניה עם בנו אב"ד תל חנן זצ"ל

רבי שמואל שינס מתניו לייסד בית כנסת ומקוה טהרה. כיתת רגליו לגייס כספים ועסק בגופו לתקן ולשכלל בית ה'. גם זכה לשו"ב ת"ח ויר"ש הרה"ח ר' משה דייטש ז"ל בן הגה"צ ר' חיים יהודא ממאקווא.

בצל ה'קדוש אהרון' מבעלזא

כשרבי שמואל בא מתל חנן לאדמו"ר הקדוש מבעלזא זצ"ל. שאלו הרבי האם קיים שם תלמוד תורה. השיבו רבי שמואל בשלילה, שאלו הרבי מדוע אינך מקים תלמוד תורה. ענהו רבי שמואל שהדבר כרוך בהוצאות גדולות שאינו יכול לשאתם. אמר לו הרבי תתחיל לפעול להקמת תלמוד תורה. וה' יצליח דרכך. מעודד מברכתו של אותו צדיק החל לפעול בענין, ואכן הצליח להקים תלמוד תורה לבנים של חנוך העצמאי ובית ספר לבנות בית יעקב. ובכך זכה לגדל בתל חנן דור ישרים נאמן לה' ולתורתם.

בתל חנן התפרסם כמוהל מומחה. דרכו היתה שלא לדרוש תשלום עבור המצוה, אלא כל איש כאשר ידבנו לבו. והיו רבים מכבדים אותו במצות מילה.

בתל חנן גידל בביתו את בת אחיו היתומה ודאג לה

המשך בעמוד 3

אל ארץ חמדת אבותינו

בשנת תש"ו זכה לעלות עם זוגתו הרבנית לארץ ישראל. לא היה בידם היתר עלייה, ועם בואם נעצרו על ידי הבריטים והובלו למחנה עתלית. עם שחרורם שמו פעמיהם לירושלים עיה"ק. לבית חתנו הרב ר' חיים דכנר שעלה לפניו ארצה.

בירושלים הקים ישיבה "אור ישראל" על שם רבו הרה"ק ר' ישראל מטשורטקוב זצ"ל, יחד עם עמיתו הרה"ח ר' דוד משה שפיגל ז"ל בביהמ"ד דחסידי טשורטקוב במאה שערים. שם אמר שיעורים בגפ"ת בהסברה נעימה ומשך לב התלמידים לאהבת תורה ויראת שמים. היה זה תריס בפני הרוחות הרעות שנשבו אז ומשכו הרבה צעירים להתפקרות. שמענו מאחד מתלמידיו מאותה תקופה שהוא חב לרבי שמואל את יהדותו.

בשל ההפגזות על ירושלים במלחמת השחרור התפרקה הישיבה בשנת תש"ח, וגם רבי שמואל עקר מירושלים. מספר חדשים כיהן כרב בכפר גדעון. ואחר כך נתקבל לרב בתל חנן שעל יד חיפה. היו אלה ימי העליה הגדולה. תל חנן הלכה ונתמלאה בעולים חדשים אשכנזים וספרדים. אולם צרכי דת עדיין לא היו שם.

עם כ"ק האדמו"ר מסקווירא זי"ע

בהיותו בקיץ בעיירת הנופש דורנא קשר היכרות עם האדמו"ר ר' יעקב יוסף מסקווירא זצ"ל. האדמו"ר היה מתנהג בפרישות יתירה, ואף בעיירת הנופש היה יושב מסוגר בביתו, ולא שעה להפצרות מקורביו שיצא לטייל כנהוג. לבקשת הגבאי ביקש רבי שמואל את הרבי שיצא לטייל לשאוף אויר צח. נענה לו הרבי והלכו לטייל יחדיו בפארק מסויים. באמצע הטיול רצו להתיישב על ספסל

שמעמד שם לצורך המטיילים, התיישב הרבי פניו לצד המשענת ואחריו לצד הדרך. כדי שלא יסתכל בנשים העוברות שם.

בעת נמוטו מוסדות תבל

שנים מעטות ישב רבי שמואל בשלוה בבורדווען, עד שבאה מלחמת העולם השנייה והרעידה את העולם. רבי שמואל גלה עם בני עירו לטרנסניסטריה, שם סגרו הגרמנים את כל יהודי בוקובינה בגיטאות ללא אוכל ולבוש ותנאים סניטריים. בכשרונותיו הברוכים השתדל לעזור לנדכאים ברוחניות וגשמיות. מעשה באשה בודדה שבעלה נפטר ובנים לא היו לו. נמצא לה זיווג הגון, אלא שלא יכלה להנשא מפני שהיתה זקוקה לחליצה, ונעל לחליצה לא היה בנמצא. הלך רבי שמואל לסנדלר ממכריו, לימד אותו לעשות סנדל לחליצה כמבואר בפוסקים, וטרח עמו עד שעשה סנדל מתוקן כדיו, והציל בת ישראל מן העיגון.

בעיר דוורווי - אחרי המבול

בתום המלחמה נסע לרומניה והתיישב בעיר דוורווי. היתה לו דירת שני חדרים. דירה מרווחת במושגי הזמן

המתנה האידיאלית לאביקומן

יצא לאור ספר
סגולת מלכים
לחודש ניסן

והוא סגולת
מעשיית

ותפילות מסודרים
לפי סדר היום מדי
יום ביזמן לחודש
ניסן ובו 3 מדורים
והיחס לי סגולה
תפילות היום וקורות
הציתים.

להשיג בני ברק

במשרד מוסדות שפינטס 03-579-03-03
מרכז הספרים כרדמן שכונת איצקוביץ בני ברק

ומצורף לו אגרת הקודש - סוד אצבע אלוהים -
לסקובל הרחיק רבי שמשון מאוסטרומלי וציל
מלבן ומסודה ערוך מבוואר ומסקד
ערוך על ידי הרב אברהם יעקב סלסון
דונא לאור ע"י מכון 'חורת אמת' - שפינטס'

דבר בעתו מה טוב" ב'החודש אשר הישועות בו מקיפות' - בסגולות לרוב

© 2007 שפינטס. כל הזכויות שמורות.